

“... CU SCRISORILE TALE ÎMI ASTÂMPĂRAM FOCUL CE-MI ARDE ÎN PIEPT”. CORESPONDENȚA INTIMĂ DINTRE LOCOTENENTUL NĂSĂUDEAN GEORGE POP ȘI ANICA POPOVICI (1855–1856)

Claudia Septimia Sabău*, Adrian Onofreiu**

Cuvinte cheie: scrisori de dragoste, mijlocul sec. XIX, corespondență privată, adulter, carieră militară.

Keywords: love letters, mid of the 19th century, private correspondence, adultery, and military career

Introducere

Scrisorile se plasează la intersecția dintre personal și social, dintre public și privat indiferent de perioada istorică în care au circulat. Deși încă din vechime modul de redactare a fost reglementat prin norme stricte, în conținutul lor regăsim manifestări spontane ale gândurilor și sentimentelor celor care le-au compus.¹

Corespondența privată reprezintă o sursă istorică valoroasă deoarece oferă informații neprețuite atât despre trăirile semnatarilor, cât și despre viața socială a acestora, despre persoanele și întâmplările din jurul lor. Cercetătorul Adinel C. Dincă consideră că scrisorile personale sunt “capabile – ca nicio altă sursă – să deschidă o fereastră înspre viața particulară a indivizilor, devenind sursa unei “ego-istorii” narate în stil propriu, în manieră directă, la persoana întâi”.² Studiul corespondenței private este o direcție de cercetare foarte bine reprezentată în istoriografia europeană³ și încă în fază exploratorie în istoriografia

* Muzeul de Istorie al Universității (Direcția Patrimoniu Cultural Universitar) și Centrul de Cercetare pentru Identități Teritoriale și Dezvoltare, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, e-mail: claudia.sabau@ubbcluj.ro

** Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud, Bistrița, str. Gării, nr. 3–5, e-mail: adrianonofreiu@yahoo.com

¹ Regina Schulte, Xenia Von Tippelskirch (edited by), “Introduction,” *Reading, Interpreting and Historicizing: Letters as Historical Sources* (Fiesolana: European University Institute, 2004), 6–7.

² Adinel C. Dincă, “Scrisori private din Transilvania medievală în context local și european,” *Anuarul Institutului de Istorie «G. Barițiu»*. *Series Historica* LIX (2020): 364.

³ Vezi de exemplu, Roger Chartier, ed., *La Correspondance: Les usages de la lettre au XIXe siècle*

română. În spațiul românesc, corespondența personală s-a aflat și, în bună măsură, continuă să fie oarecum în umbra surselor istorice “oficiale”. Studiarea acestora ridică o problemă de încadrare, deoarece atât cercetarea istorică, cât și cea literară se concentrează asupra scrisorilor intime. În timp ce istoricii urmăresc reconstituiri biografice, consemnări despre evenimente istorice sau aspecte ce țin de evoluția mentalităților colective, oamenii de litere vizează analiza discursivă a scrisorii ca gen literar sau definirea temelor și strategiilor retorice de construire a discursului epistolar.⁴

Scurt istoric al corespondenței dintre George Pop și Anica Popovici

În data de 22 iunie 1866 locotenentul cu origini năsăudene, George Pop, se afla în apropiere de localitatea Custoza⁵ din Italia, în rândul armatei austriece mobilizate împotriva Regatului Italiei. Premonitoriu, simțind apropierea morții, își redactează testamentul și îl trimite printr-o scrisoare verișorului său, Ioan Mălai. În cuprinsul epistolei dă indicații precise în legătură cu soarta obiectelor, cărților, documentelor și a scrisorilor sale adăpostite în conținutul a “3 lădițe”. A fost ferm în ceea ce privește corespondența personală: “Ce vei afla – epistole și alte hârtii – le ia toate afară și le dă focului, după ce le vei fi frunzărit, ca să nu arzi ceva, ce poate ar fi de folos ție sau altuia.”⁶ Așa cum a presimțit, George a căzut la datorie două zile mai târziu, în 24 iunie 1866 în timpul bătăliei de la Cuztozza. Dorința exprimată în testament nu i-a fost îndeplinită.

După deces, lăzile cu bunurile personale au fost expediate către judecătoria din Năsăud. Aici o “comisie” a selectat și a aranjat toată corespondența privată a acestuia într-un “cuvert” [plic, n.ed.] sigilat pe care a notat: “Epistole private, care fără de a se citi, s-a și sigilat din partea comisiunii”⁷ și au fost trimise spre păstrare la Administrația fondurilor grănicerești năsăudene.⁸ În 1912, Nestor

---

(Paris: Fayard, 1991); Cécile Dauphin *et alii*, eds., *Ces Bonnes Lettres: Une correspondance familiale au XIXe siècle* (Paris: Albin Michel, 1995); Rebecca Earle, ed., *Epistolary Selves: Letters and Letter-Writers, 1600–1945* (Farnham, UK: Ashgate, 1999); David Barton, Nigel Hall, eds., *Letter Writing as a Social Practice* (Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2000); Mary Jo Maynes, Jennifer Pierce, Barbara Laslett, *Telling Stories: The Use of Personal Narratives in the Social Sciences and History* (Ithaca: Cornell University Press, 2008).

⁴ Ioana Bud, *Correspondența de dragoste în literatura română* (Cluj-Napoca: Mega, 2019), 17.

⁵ Astăzi Custoza, localitate situată în provincia Verona, Italia.

⁶ Adrian Onofreiu (ediție îngrijită), *Nestor Șimon. Restituiri* (Cluj-Napoca: Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, 2012), 229.

⁷ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (în continuare SJANBN), fond *Coșbuc Anton*, dosar 316, fila 72.

⁸ După desființarea Regimentului II român de graniță cu sediul la Năsăud (1762–1851), în urma unui lung și întortocheat demers al frunțașilor de aici, la începutul deceniului șase al secolului XIX s-a reușit retrocedarea proprietăților cumulative ale grănicerilor. Veniturile realizate din acestea,

Șimon, secretar al fondurilor⁹, descoperă “cuvertul” între documentele din arhivă, rupe sigiliul “comisiunii” și transcrie conținutul celor aproximativ 30 de epistole și bilete. Intenționa să publice materialul copiat, dar nu a reușit. În prezent, corespondența originală și transcrierile lui Nestor Șimon se păstrează la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud, în fondul personal *Coșbuc Anton*, dosarul 316. De la fila 1 la 72 se află scrisorile și biletele originale redactate cu caractere chirilice, iar de la fila 72 la 115 sunt transcrierile lui Nestor Șimon cu caractere latine.

Corpusul epistolar care ar fi trebuit să sfârșească în foc în anul 1866 și care a fost păstrat aproape 50 de ani într-un plic sigilat este o inedită corespondență de dragoste dintre George Pop și o anume doamnă, Anica Popovici din Craiova. Aceasta nu e formată doar din scrisori, ci și din bilete care au circulat între cei doi îndrăgostiți prin intermediul oamenilor de încredere care îi serveau (fata din casă, respectiv feciorul din serviciul lui George). Epistolele au fost expediate între anii 1855–1856. Acestea au fost scrise pe hârtie comună, dar și pe “hârtie frumoasă” cu flori și dantelă roz și verde, unele conținând și flori naturale uscate. George le-a expediat din Craiova, Giurgiu, Pitești, Alba Iulia (Bălgrad în limba română veche), iar Anica, din Craiova.

Deoarece documentele originale sunt într-o stare avansată de degradare, care face imposibilă lectura acestora, am ales să interpretăm și să publicăm în anexă transcrierile lui Nestor Șimon. Din acest motiv nu am putut verifica dacă intelectualul năsăudean a transcris integral și cronologic corespondența dintre cei doi. Acesta a intervenit pe parcursul transcrierii corespondenței, atât în text, cât și prin note de subsol, cu scopul de a completa informațiile. Secretarul fondurilor grănicerești năsăudene și-a asumat oarecum rolul de narator, el fiind cel care a unit și a explicat corespondența dintre cei doi. Inițiativa sa sporește valoarea materialului inedit publicat prezentându-ne o “față” mai puțin cunoscută a activității lui Șimon.¹⁰

---

alături de cele rezultate din fondurile de provente și monture (transformate din anul 1851 în fond central școlar și fond de stipendii) au fost încredințate spre gestiune și fructificare unui organ civil, ales din reprezentanții tuturor comunelor năsăudene foste grănicerești. Administrarea averilor și a capitalului, repartitia echitabilă a veniturilor pentru întreținerea școlilor și atribuirea burselor și ajutoarelor a revenit organelor de conducere alese, comitetul administrativ (cu atribuții decizionale) și comisiei administrative (organul executoriu al acestuia). Vezi pe larg la Lazăr Ureche, *Fondurile grănicerești năsăudene (1851–1918)* (Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2001). Întreg acest mecanism complex a rămas în mentalul foștilor grăniceri cu denumirea de “Administrația fondurilor grănicerești năsăudene”. Acest fapt este demonstrat și prin aceea că în sistemul de evidență al arhivelor, documentele preluate de la această instituție au fost constituite în fondul cu denumirea *Administrația fondurilor grănicerești năsăudene*, păstrat la SJANBN.

⁹ Nestor Șimon a fost secretar al acestei instituții între anii 1889–1914.

¹⁰ Despre personalitatea acestuia, vezi sinteza în Onofreiu, *Nestor Șimon. Restituiri*; Adrian Onofreiu (volum îngrijit), *Nestor Șimon: Corespondență* (Cluj-Napoca: Supergraph, 2005).

Criteriul ales în prezentarea textelor în anexă este conform transcrierii realizate de către Nestor Șimon. Nu toate scrisorile și biletele sunt datate cronologic, motiv pentru care nu putem stabili cu certitudine succesiunea scrisoare-răspuns. Corespondența a fost transcrisă respectând normele ortografice actuale. În general am corectat greșelile de ortografie sau de acord gramatical, dar am păstrat anumite caracteristici stilistice și lexicale. Am marcat intervențiile lui Nestor Șimon în text, în calitate de “editor” al corespondenței, cu caractere cursive (înclinate) și îngroșate (bold), iar la notele de subsol am menționat între paranteze drepte că nota îi aparține lui Nestor Șimon, prescurtat [n. N. Ș.]. Transcrierile sunt însoțite, acolo unde este cazul, de scurte precizări lămuritoare, intervențiile noastre în text fiind marcate prin paranteze drepte și precizarea [n. ed.].

Parcursul acestor epistole private ne oferă șansa de a pătrunde în intimitatea unor oameni care au trăit în urmă cu mai bine de 150 de ani, povestea de dragoste răscolitoare dintre cei doi oferindu-ne amănunte relevante pentru conturarea cadrelor unei posibile istorii a sentimentelor și emoțiilor în spațiul românesc în secolul al XIX-lea. Pornind de la lectura și analiza acestei corespondențe, în încercarea de a afla răspunsuri, chiar dacă parțiale și pasibile de subiectivism, acest studiu își propune să ilustreze modul în care se manifesta și se exprima dragostea în rândul intelectualilor de la mijlocul secolului amintit. Intensitatea sentimentelor celor doi protagoniști este asemănătoare cu trăirile mult mai celebrilor Mihai Eminescu și Veronica Micle, a căror poveste de dragoste ne este cunoscută și din paginile unei bogate corespondențe din anii 1877–1882.¹¹

Din punct de vedere metodologic, în paginile următoare vom interpreta corespondența intimă a celor doi îndrăgostiți pe mai multe paliere, folosind prioritar analiza de discurs. Mai întâi schițăm câteva date biografice, explicând contextul în care s-au cunoscut cei doi. În continuare, pentru a ilustra cum anume își exprimau sentimentele de dragoste vom analiza cuvintele și gesturile autorilor. În final, vom opina și asupra informațiilor pe care ni le transmit cei doi îndrăgostiți în legătură cu lumea din jur și vremurile pe care le-au trăit.

Cine erau George Pop și Anica Popovici și cum s-au cunoscut?

Parcursul biografic al locotenentului George Pop este bine cunoscut și documentat¹², mai puțin povestea de dragoste pe care a trăit-o cu Anica Popovici. În

¹¹ Christina Zarifopol-Illias, *Dulcea mea doamnă/Eminul meu iubit: corespondență inedită Mihai Eminescu-Veronica Micle: scrisori din arhiva familiei Graziella și Vasile Grigorcea*, ediție îngrijită, transcriere, note și prefață (Iași: Polirom, 2000).

¹² Vezi schița biografică, alături de o parte a corespondenței acestuia, la Nestor Șimon, “George Pop. Locotenent primar la Regimentul 50 de linie, marele duce de Baden,” *Minerva*, an II, nr. 15,

istoriografie este prezentat drept un personaj meritoriu atât pentru faptele de arme de pe câmpul de luptă, cât și pentru inițiativa de înființare a două fundații care să îi răsplătească pe elevii merituoși din satul natal și din Năsăud.

George s-a născut în localitatea Leșu¹³, la data de 16 aprilie 1833. A urmat primele clase în localitatea natală, apoi la Școala Normală din Năsăud. A fost înrolat în Regimentul II românesc de graniță începând cu 6 iulie 1850. După desființarea sistemului de graniță (1851) a continuat să avanseze în ierarhia militară până la gradul de locotenent primar în Regimentul “Nr. 50 Mare Duce de Baden” (continuator direct al fostului Regiment II românesc de graniță de la Năsăud).

În contextul izbucnirii Războiului Crimeii (27 august 1854) și regimentul unde activa George a fost implicat în ocupația Principatelor, mai întâi în zona Olteniei. A staționat cu trupele la Craiova, după care s-a mutat la Giurgiu și București.¹⁴ Din mai 1856 George a părăsit Țara Românească și s-a îndreptat spre Transilvania. Conform informațiilor inserate de Nestor Șimon la finalul transcrierii sale, George Pop a campat la Alba Iulia până în mai 1857 după care a trecut în Galiția¹⁵, în anii următori fiind mai mult în afara provinciei. După anul 1861 îl găsim la compania din Italia. A fost perioada în care a purtat o corespondență densă cu erudiții năsăudeni Vasile Nașcu (directorul fondurilor grănicerești din Năsăud), Ioachim Mureșan (avocat la Năsăud) și Ioan Mălai (profesor la Năsăud).¹⁶

Dacă datele biografice despre George sunt bine cunoscute, personalitatea Anicăi Popovici rămâne un mister, singurele informații disponibile fiind cele cuprinse în textul epistolelor. Știm cu certitudine că era o femeie căsătorită, cel mai probabil cu un intelectual din Craiova (numit în schimbul epistolar dintre

1 (13 august 1892): 141–143; nr. 16, 15 (27 august 1892): 153–155; nr. 17, 1 (13 septembrie 1892): 161–162; nr. 18, 15 (27 septembrie 1892): 173–174; nr. 19, 1 (13 octombrie 1892): 181–183, material republicat în Onofreiu, *Nestor Șimon. Restituiri*, 219–232; I. Partene, “Viața și testamentul locotenentului George Pop din comuna Leșu,” *Săptămâna*, Bistrița, anul VIII, nr. 249 (duminică, 21 aprilie 1935): 4–5, republicat cu același titlu la Ioan Cordovan, *Recunoștință pentru eroi* (Cluj-Napoca: Eikon, 2011), 44–47. Scurte schițe biografice și la Teodor Tanco, “Supratenentele George Pop,” în *Virtus Romana Rediviva*, vol. II (1974), 215–217; Teodor Tanco, *Dicționar literar 1639–1997 al jud. Bistrița-Năsăud* (Cluj-Napoca: Virtus Romana Rediviva, 1998), 341–342; *Personalități din granița năsăudeană. Contribuții documentare*, Adrian Onofreiu, Viorel Rus, ediție îngrijită și adnotată (Cluj-Napoca: Argonaut, 2009), 96; Onofreiu, *Nestor Șimon: Corespondență*, 90–101.

¹³ Astăzi comună în județul Bistrița-Năsăud.

¹⁴ Adrian Onofreiu, Ioan Bolovan, *Contribuții documentare privind istoria regimentului grăniceresc năsăudean*, ediția a II-a (Cluj-Napoca: Argonaut, 2012), 27.

¹⁵ Regiune istorică, în prezent împărțită între Polonia și Ucraina.

¹⁶ O parte a corespondenței sale a fost publicată de Adrian Onofreiu, “Corespondența dintre Vasile Nașcu, Ioachim Mureșan și George Pop (1861–1866),” *Arhiva Someșană*, Năsăud, seria III, III (2004): 439–467.

cei doi, “prietenu”)), cu o bună stare financiară. De exemplu, Anica îi transmite lui George: “El se duce la amiază, poți veni și mai târziu, că el doarme în odaia noastră”. Într-o altă epistolă trimisă de George, acesta îi cere Anicăi să ascundă bine “biletele” sale pentru ca “prietenu” să nu dea de ele “ca să n-ai scârbă, că altminterlea nu poate să afle, că eu n-am spus nimănui [...]”.

Anica avea o fiică, Mița (poreclită Vlasto de către George). Este foarte interesant că din lectura epistolelor deducem că fiica Anicăi era extrem de atașată de George, sentiment împărtășit și de militarul năsăudean. De exemplu, Anica îi scrie: “Primește de la Mița dulce sărutări și ea este foarte tristă”. Când George îi răspunde la scrisori, folosește pluralul și deseori în finalul epistolei îi adresează fetei câteva cuvinte, special pentru ea. Una dintre scrisori lămurește misterul legat de fiica Anicăi și de relația care îi apropia pe cei doi: “Pe draga ta o sărut dulce și o socotesc ca pe fiica mea, dacă n-am avut noroc să fiu tată adevărat”. Uneori și fiica Anicăi îi adresează câteva cuvinte la finalul epistolei expediate de mama sa.

Idila celor doi a început în lunile în care George s-a aflat la Craiova, respectiv din 11 octombrie 1854 și până în 13 septembrie 1855. George avea atunci 22 de ani și putem presupune că Anica era semnificativ mai în vârstă decât el, din moment ce avea o fiică care pare că era la vârsta adolescenței. Din conținutul unei epistole semnată de George, rememorând prima seară când s-au cunoscut, aflăm că militarul năsăudean a stat în gazdă (*quartir*) în casa Anicăi.

În prima parte a lunii septembrie 1855 unitatea sa a fost dislocată la Giurgiu, cele mai multe scrisori fiind trimise/primate în lunile petrecute acolo. La săptămâni bune după despărțire, când George a fost anunțat că regimentul său se va muta de la Giurgiu la București, îi scrie și îi propune să se întâlnească în 7 mai 1856 la București. Pentru a-l găsi o sfătuiește să întrebe unde se află batalionul din Giurgiu. Se pare că Anica a ajuns la București, dar, cândva în această perioadă, cei doi decid să se despartă și să nu mai corespundeze. Deducem acest lucru din cuprinsul unei epistole scrisă de George în 19 mai 1856 în care spune că deși au hotărât să pună capăt relației lor, totuși bărbatul îi scrie pentru a o întreba ce face. Într-o altă scrisoare o întreabă dacă nu are planuri să meargă în vara aceluia an (1856) sau în vara anului următor, undeva la băi, promițându-i că va face tot posibilul să se întâlnească. Se pare că încet, flacăra iubirii dintre cei doi se stinge. Din păcate nici ocupația lui, nici statutul ei și nici mijloacele de deplasare din epocă nu încurajau o astfel de poveste de dragoste. În luna august 1856 George îi scrie Anicăi din Alba-Iulia. Pe un ton plin de tristețe și amărăciune îi pomeneste despre “carul de foc” [tren, n. ed.] care “se făcea” în perioada respectivă și care putea înlesni pe viitor întâlnirile dintre cei doi. Dar până atunci, George era hotărât să nu întrerupă corespondența cu iubita sa:

“Anică, eu corespondența cu tine nu o poci lipsi și de m-ar costa toată viața, eu odată, trebuie să te mai îmbrățișez”.

Despre dragostea împărtășită prin cuvinte

Povestea de dragoste dintre George și Anica este o poveste fără final fericit, deoarece din paginile corespondenței rezultă că cei doi nu și-au făcut planuri de viitor împreună, singura miză fiind întâlnirile punctuale și ocazionale. Corespondența ne relevă doi oameni care au împărtășit secretul unei iubiri adulterine¹⁷, prinși la mijloc între statutul lor: ea soție respectabilă și amantă romantică, el militar sobru și amant pătimaș. S-au iubit intens câteva luni, în perioada în care George a stat la Craiova, au continuat să se iubească prin cuvintele din scrisori după ce el s-a mutat la Giurgiu, respectiv București, și s-au despărțit cu amărăciune după ce el a trecut munții cu regimentul său, la Alba Iulia.

Soarta tristă a acestui cuplu este accentuată și de bănuială că Anica a fost însărcinată cu copilul lui George, dar la un moment dat, la începutul anului 1856, a pierdut sarcina. În cuprinsul unei scrisori expediate în decembrie 1855, George îi spune amantei sale că fratele său urmează să facă o vizită părinților și în acest context George se gândea să îi trimită mamei sale o scrisoare de la Anica “ca să vadă că are nepot” și o sfătuiește “apoi trebuie să o scrii frumos și să zici de fiul meu”. Din păcate, în cuprinsul unei alte epistole de la începutul anului 1856, George își exprimă supărarea către Anica spunându-i “[...] că nu ți-a fost mai mult de mine, fiindcă n-ai păzit, fără ai pierdut sângele meu și mi-ai risipit toată nădejdea”.

Cei doi își comunicau prin poștă atât micile întâmplări zilnice, cât și marile trăiri sentimentale, scrisorile fiind oglinzi în care se reflectă felul fiecăruia de a iubi. Sentimentele pasionale ale celor doi semnatari se exprimă inclusiv în versuri. Nevinovatele tachinări și jocuri amoroase stau alături de știri nesemnificative, gelozia lângă dragoste, oboseala și tristețea lângă momentele de speranță sau de liniște sufletească.

Scrisorile sunt mostre a variate emoții experimentate de cei doi îndrăgostiți: de la efuziune și extaz, până la gelozie, nesiguranță, supărare și teamă. Multe emoții pozitive sunt asociate cu momentul primirii scrisorii. Emoțiile negative sunt legate direct de întârzierea epistolei atât de așteptată sau sunt determinate de sentimentele de gelozie stârnite de diverse gesturi, zvonuri, bârfe care îi afectează pe cei doi. Dacă viața de zi cu zi și constrângerile sociale (el era militar, ea femeie măritată într-o epocă pudică ce nu ierta adulterul) îi obligau să își

¹⁷ Despre o povestea de dragoste asemănătoare scrie și Paula Cossart, “Emotions and adulterous love in 19th century Paris: The letters of Adèle Schunck and Aimé Guyet de Fernex (1824–1849),” *Emotion, Space and Society* 16 (2015): 65–72.

ascundă relația, penița și hârtia construiesc spațiul necenzurat în care George și Anica și-au împărțit, prin cuvinte și fără restricții, dragostea pasională.

Cercetătorul Martyn Lyon consideră că formele specifice de adresare și de rămas bun definesc “tonul relației, încurajând familiaritatea sau impunând distanțarea”.¹⁸ Afirmatia se aplică și în cazul lui George și al Anicăi, formulele de introducere și de încheiere fiind dovada intimității dintre cei doi. George se adresează cu formulele: “Onorabilă madam”; “Iubita mea Anică”; “Iubita și neuitata mea Anică”; “Scumpa mea Amantă”; “Amantă dragă” și se semnează: “Sărutându-vă ochii și gurița, sunt al vostru”; “Întru răbdare așteptător”; “Al tău vrednic credincios amant ș.a. Anica se adresează cu: “Dragă, scumpul meu Pop”; “Scump și iubitul meu Pop, cel dulce”; “Scumpul meu Angel”; “Scumpul și neprețuitul meu înger”; “Pop; iubite dulce Pop” ș.a. și se semnează: “A ta iubită în veci”; “A ta iubită și credincioasă”; “A ta iubită draguță, în veci neuitătoare”; “A ta iubită și depărtată amantă și în veci credincioasă” ș.a.

Privăți de posibilitatea de a-și declara sentimentele față în față, George și Anica folosesc în cuprinsul scrisorilor un limbaj pasional, necenzurat. De exemplu, George îi scrie: “Astăzi e începutul postului, scrie-mi, cum îi posti tu? Eu, de bucate nu poftesc, dar altmintrelea...”, iar Anica îi răspunde: “Dragă, zici să-ți scriu cum voi posti, cred că de carne nu poftesc, dar de altceva postesc, că, voi să-ți fiu ție credincioasă”.

Iubirea trăită de cei doi este devastatoare. Textul scrisorilor ne dezvăluie variatele fațete ale suferinței din dragoste. Emoțiile se manifestau atât în momentul redactării propriei scrisori, cât și în momentul primirii și citirii epistolei de la iubit/iubită.

Anica descrie frecvent emoțiile intense pe care le trăia, accentuându-le cu interjecții (Ah! Oh! Vai!). Ea citea toată ziua scrisorile de la George, cânta “hora” ce-i plăcea și vărsa mii de lacrimi. L-a rugat să îi trimită “portretul” lui “mititel” ca să îl poarte la piept, “îmbrățișându-l însuși” ca pe George, oftează, are gânduri sumbre și îi jură credință până la moarte: „mi se pricinuiește moarte din pricina ta, fiindcă în tot minutul, oftez de nenumărate ori, fiindcă dacă n-aș ofta, aș plesni, sunt a ta iubită și credincioasă în veci”. Uneori Anica îi trimitea împreună cu scrisoarea/biletul și mici suveniruri sau flori (zambile, liliac) Pe măsură ce trece timpul de când cei doi sunt despărțiți, tonul scrisorilor femeii devine tot mai amar și pare tot mai măcinată de sentimente de gelozie, mai ales dacă George nu îi răspunde prompt la scrisori.

Și George suferă intens din cauza despărțirii, dar este mult mai prudent și o sfătuiește pe Anica să păstreze secretul relației lor. Folosește și el interjecții (Oh!

¹⁸ Martyn Lyons, “Love letters and writing practices: on *Écritures Intimes* in the nineteenth century,” *Journal of Family History*, vol. 24, no. 2 (april 1999): 236.

Vai!) pentru a accentua dramatismul sentimentelor sale, îi cere Anicăi un portret și o roagă să continue să îi scrie pentru că numai așa își va putea “stâmpăra” dorul din inimă. De multe ori în mesajele sale folosește pluralul, își exprimă dorul atât pentru mamă, cât și pentru fiică: “of, vai și iar, vai, unde gândesc la ceasurile între piepturile voastre”.

Descrise din punct de vedere fiziologic, al efectelor asupra corpului, emoțiile ajungeau în primul rând la inimă (inima suferea, inima se rupea) și la ochi (care plângeau și lăcrimau în permanență). Dragostea și absența persoanei iubite pentru care pătimeau amândoi semnatarii scrisorilor îi afectau și psihic, nu se puteau odihni, nu aveau somn, nu puteau să își desfășoare activitățile zilnice, prezența în societate, la petreceri era doar formală. Anica îi scrie lui George în februarie 1856, “[...] de câte ori mă gândesc la tine, de atâtea ori sunt în pat”, iar George îi scrie amantei sale în paginile unei epistole din 19 mai 1856, “de când nu știu de tine sunt neom, n-am somn, nici odihnă, și gândind neîncetat la tine, mă topesc de dor și nu poci merge”.

Uneori, limbajul scrisorilor pare greoi. Sunt fraze care aparent nu au sens pentru noi cititorii din secolul XXI, dar cu siguranță aveau sens pentru cei doi. Fac referiri la evenimente și la personaje din viața lor, necunoscute pentru noi. Totuși, putem extrage informații interesante, de exemplu, despre traseul parcurs de militarul George Pop de la Giurgiu spre București și apoi spre Transilvania, despre programul de funcționare al poștei din Țara Românească în acele vremuri sau despre incendiul care a distrus teatrul din Craiova. Anica îi pomeneste colegi de arme și întâmplări din viața acestora: întoarcerea acasă sau duelarea pentru o “drăguță”; organizarea de petreceri/picnicuri; știri despre diverse persoane care s-au căsătorit. Se informează reciproc despre ce mai fac cunoștințele comune; vorbesc despre persoanele pe care Anica le primea în gazdă și despre deplasările femeii la Drăgășani¹⁹ unde avea probabil o proprietate. Ea se mută definitiv la Drăgășani în cursul anului 1856, deoarece nu mai suporta să trăiască la Craiova fără George, consemnând cu amărăciune în scrisoare trimisă în 17 septembrie 1865, “nu voi să mai șed în Craiova, dacă nu ești tu, îmi este toată lumea neagră”.

Concluzii

După aproape 100 de ani de la “încercarea” de publicare eșuată a lui Nestor Șimon, corespondența privată a lui George Pop cu Anica Popovici, bine ascunsă de ochii curioșilor pentru aproape 150 de ani, vede pentru prima dată lumina tiparului în anexa acestui studiu.

Analiza unui astfel de corpus documentar impune prudență în a emite

¹⁹ Astăzi municipiu în județul Vâlcea.

părerii exhaustive despre subiectul manifestării dragostei la mijlocul secolului al XIX-lea. Motivul este determinat de faptul că scrisorile intime reconstituie doar fragmente de experiență, cu o doză mare de subiectivism și sub impulsul momentului în care au fost redactate. În plus, în cazul corespondenței dintre George și Anica, acestea au trecut printr-un proces de editare, posibil și de selecție, făcut de către Nestor Șimon în anul 1912.

Recuperarea din arhivă și publicarea acestor tipuri de surse, să le numim “imperfecte”, ne ajută să oferim cititorilor, specialiști și nespecialiști, coordonatele unei istorii mai puțin oficiale și infinit mai umane. Prin publicarea corespondenței celor doi și prin demersul de reconstituire a unei povești de dragoste trăite la mijlocul secolului al XIX-lea avem posibilitatea de a accesa unicul canal de comunicare al oamenilor aflați la distanță în perioada menționată: scrisoarea. Axându-ne analiza asupra acestei categorii de documente, din perspectiva mentalităților colective, scopul acestui studiu a fost să ofere o mostră a modului în care se manifesta dragostea la mijlocul veacului XIX. Prin analiza scrisorilor am descoperit o serie de repere ale modalităților în care era exprimată afecțiunea, dar mai ales indicii valoroase pentru o istorie a emoțiilor, mai ales a celor dureroase, rezultate dintr-o poveste de dragoste cu deznodământ nefericit.

ANEXĂ

Desfăcând acum cuvertul [plicul, n.ed.] sigilat de Comisiunea, care scrise pe dânsul „Epistole private, care fără de a se citi, s-au sigilat din partea comisiunii” aflăm epistole, parte, scrise pe hârtie comună, parte, pe hârtie frumoasă, încadrată cu flori și dantele roze, verzi etc. iar în unele și flori naturale uscate.

Cel dintâi bilet ne spune totul. Acela e anonim, scris cu litere cirile [chirilice, n.ed.] și conține următoarele:

„Onorabilă madam!

De când te-am văzut, te iubesc. Gândul meu este singur și totdeauna, pentru Dumneata. Ah, Madam, ce durere, că nu se știe limba și că nu găsesc vorba să-ți scriu toate ce este în sufletul meu”.

Iată, enigma e dezlegată. Locotenentul George Pop, de când a mers în România, la Craiova, a capitulat, nu înaintea armatelor rusești ori turcești, ci înaintea ochilor unei frumoase femei din Craiova.

George a devenit sclavul amorului.

George, încă a tăcut și a înădușit-o până la moarte, fără de a o descoperi cuiva și numai odată, a accentuat-o în epistola scrisă vărului său Ioachim, amintită mai sus (sic!).

După căderea lui George în lupta de la Custozza (24 iunie 1866) lăzile lui George, cu tot ce avea, s-au expediat la Năsăud și despre cele aflate s-a luat inventar oficios [oficial, n.ed.].

Între altele s-au aflat și vreo 30 epistole cu cuverte, scrise de mâna lui George Pop cu următoarea adresă: „Seier des k.k. Herrn Lieutenant im löblischen Fürst Thurn Taxis 50 Linie Regimente, Georg Pop, Wohlgeboren zu Guirgervo”.²⁰

În aceste cuverte sunt epistole scrise, parte, pe hârtie comună, parte, pe hârtie frumoasă, încadrată cu flori și dantelă roz, verde etc. Sigiliul poștei arată că sunt puse pe poștă din Craiova.

Comisiunea care a inventat [inventariat, n.ed] cele rămase de George a pus toate aceste epistole în un cuvert, pe care s-a scris: „Epistole private, care fără de a se citi, s-a și sigilat din partea comisiunii”²¹: B[asil] Buzudg, m.p.; Gr[igore] Moisil, m.p.”.

Acum, după ce aceste scrisori, 11 ani au fost păstrate în cel mai mare secret de George, apoi, 43 de ani, sub sigiliul comisiunii, de tot laolaltă, dar, 54 de ani²², să rumpem sigiliul și să vedem că eroul de la Custozza, care a mers la luptă în fruntea feciorilor, prin ploaia de gloanțe, fără șovăire, pentru ce a zis, în 1858, „am plâns și plâng pentru România, recte Craiova”.

²⁰ Domnului locotenent din Regimentul 50 de Linie Prinț Thurn Taxis nr. 50, George Pop, cu pleacăciune, la Giurgiu [trad. din limba germană, n. ed.].

²¹ A dechiera o scrisoare de privată fără a o citi, e cam greu! [n. N. Ș.].

²² Rezultă din calculul matematic că Nestor Șimon le-a pregătit pentru publicare în anul 1912.

*Sigiliul e rupt, cuvertul desfăcut și în dânsul scumpe suveniruri de la Craiova.
Un bilet anonim scris cu litere cirile, care transcris cu litere latine, e următorul:*

Onorabilă madam!

De când te-am văzut, te iubesc. Gândul meu este singur și totdeauna, pentru Dumneata. Ah, Madam, ce durere, că nu se ști limba și că nu găsesc vorba să-ți scriu toate, ce este în sufletul meu.

Dragă,

Nu știu ce să-ți scriu în poziția în care mă aflu. Te-am așteptat o seară și n-ai venit, dragă. Te las să judeci ce suferă inima mea pentru tine, pentru că nu știu cum te afli. Te rog, dragă, înștiințează-mă, ca să mă pot liniști, că de aseară, până acum, am vărsat pâraie de lacrimi.

Sunt a ta iubită în veci, Anica.

George mai încerca să comunice cu Anica simțămintele sale și în versuri. Așa e scrisoarea următoare, pe care Anica a scris alte versuri și i-a retrimis-o.

I.

Oh, oh, nădejdea vieții mele,

Astăzi sunt douăsprezece zile, dragă, de când sunt despărțită de brațele tale, iar vrând Dumnezeu, peste trei zile iar ne vom vedea îmbrățișați.

Spune-mi, dragă, ce fu pricina, de trecuși și nici nu te uitași la mine.

Sunt într-o nerăbdare, poate te-i fi mâniat că ai zis aseară să-ți dau răspunsul, că sunt supărată; eu nu mai pot fi pe un iubit al meu supărată niciodată, iar pricina a fost că a plouat și aia, nu te-a îndreptat și, poate să nu fi venit nici tu din pricina ploii.

Sunt a ta în veci, Anica Pop.

La despărțirea din Craiova²³

Cu ce foc și cu ce jale
De tine ne despărțim
Și mai lungindu-ți din cale
Ne ducem să ne iubim
Gândim că pleci, să te duci
Iar de un dor ne usuci,
Și ne cuprindem de-o jale,
Că te depărtezi din [cale. n. ed.]
Ah, dintâi ne despărțim

²³ Notă cu creionul. [n. ed.]

Poate nu-l mai întâlnim
 Care ne-a iubit cu o milă,
 Nefăcându-i nici o silă.
 N-am ce face, plâng, oftez,
 Cu greu foc te depărtez,
 Și mă rog, și iar mă rog,
 Și mă rog cu lacrimi multe,
 Dragostea să nu se uite.
 Ah, nisip neroditor
 Ce vara usuci și iarna îngheți
 Așa și dragostea aceasta să nu se uite:
 Plângeți ochi și lăcrimați,
 Că voi sunteți vinovați,
 Că ce vedeți, nu lăsați,
 Și ce iubiți, nu uitați.
 Te-ai născut pe acest pământ,
 Numai pentru al nostru sfârșit,
 Lumea ni se întunecase
 Toate în ochi îmi negresc,
 Numai feții tale roze,
 Eu doresc ca s-o privesc.
 Ah, lună luminătoare,
 Și stele strălucitoare,
 Luminați mai cu tărie,
 Scumpa lui călătorie.
 Și dați lumină înfocată
 Pân [prin, n. ed.]cărarea întunecată
 Să-i arătați drumul unde-l duce
 La Giurgiul cel mai dulce,
 Copaci, tufe, înfrunziți,
 Cu voi pe drum, să-l umbriți.
 Ah. Iubitul nost cel dulce,
 Stai, nu fugi, nu te duce,
 Așteaptă te rog, fierbinte
 Să te întreb două cuvinte,
 Ce ți-am greșit, vin de-mi spune,
 Nu mă grăbi, de a mă răpune.
 Unde-mi aduc aminte
 Petrecherile ce le tot petreceam
 Amorțesc.

Du-te dar, unde îți scrie soarta, încotro te-o purta, dar să ai o dărnicie, dar te rog
 nu mă uita; adio, dar, adio, călătorie bună.

Te rog să-ți aduci aminte,

Ah, de fericiri trecute,
 Când în brațe crude,
 Ne strângeai plângând,
 Și cu-ncredințare, făceai jurăminte,
 Și tu jurași credință până la mormânte
 Cuvinte înșelătoare îți trădași ființa
 Te făcuși
 Și să afli mai multă iubire pe ale altei brațe
 Mai încântătoare, cer, oh, să-ți răsplătească
 De a ta necredință, ca durerea care mi-ai
 Pricinuit, gonească-te-n veci fără umilință
 Să cunoști atuncea cât eu te-am iubit:
 Mi-era dulce viața pe brațele tale,
 Mă credea, ferice, de tine iubite.
 Respectam și timpul, și orele tale,
 Când veneai la mine, eram fericită,
 Mai astă fericire să schimba în chinuri
 Când îți pronunț, noi te vom lăsa.
 Viața mea este toată în lanțuri
 De suspinuri, ah, ce fericire, nu mai pot spera,
 Mi-am urât viața departe de tine,
 Când nimic în lume are cea fericire,
 Cu a ta plecare, pleacă orice bine,
 Adio, dar, adio, ce nefericire,

Din apriția (sic!) mea, ani tot astfel m-a stridat (sic!)
 Adio, dar, adio și în fericire, vrei să zici vreodată
 Că-ți sunt iubită.
 Pardon, să mă ierți unde oi fi greșit, Marița.

(În dosul coalei e scris de George):

Krajova [Craiova, n. ed.], *Anika*.

În-lăuntru, de o parte e însemnată întreaga adresă către ea la Craiova, („poste restante”), apoi, următoarea notiță: Din 20 până în 25 și din 5 până în 10 a lunii, să se cerce la poștă.

Am 12 und 27 mußten immer Briefe abgehen²⁴.

Un duet scris de George și de Anica

²⁴ În datele de 12 și 27 trebuie să plece întotdeauna scrisori [traducere din limba germană]; aici, cu sensul de a fi expediată corespondența.[n. ed.].

Scrisoarea lui George:

Când venii întâi la tine,
Nu știu ce m-a săgetat,
Și de când privind la mine
Sunt un ce nevindecăt.
Ah, nu poci răbda mai mult,
Focul ce mă dogorește,
Că, la tine, când mă uit,
Ochii tăi mă prăpădesc.
Ochișori blânzi și domoli
Nu mă săgetați, să mor
Și-mi dați viață să trăiesc,
Ca, măcar să vă privesc.
Zi și noapte mă gândesc
Mă uit, și mă socotesc.

Scrisoarea Anichi:

Cum să fac, s-o dobândesc,
Pe cea pe care o privesc²⁵
O să-mi fac un curaj mare,
Mă duc să-i fac supărare,
Să-i spui curat, c-o iubesc,
Și pentru ea, nebunesc.
Să-i spui, dacă nu se poate,
Eu sunt gata, să-mi fac moarte
Să-mi răzbun a mea dreptate
Și să mor cu ea pe brațe.

Când George își petrecea cu Anica, aceasta-i cânta adeseori o poezie. Cântarea aceasta atâta-i plăcu lui George încât și după depărtarea lui din Craiova, a cerut să i-o scrie. Versurile prime sunt acestea:

Tu erai, care-mi ziceai
Că pe alta nu mai ai,
Și-acuși te dăduși pe față,
Când strângeai pe alta-n brațe
Colea-n vale, la fântână
Pe trei le strânsei de mână.

Astfel, în dulcea dragoste și poezii, le trecea timpul. Mai trecu anul și George s-a îmbolnăvit la o mână. Auzind Anica despre aceasta, îi scrie lui George următoarele:

²⁵ (Deasupra scris de George, slăvește). [n. N. Ș].

Scumpul meu Pop,

Nu știu ce să-ți mai scriu, dragă, că sunt pierdută fără tine, eu te rog, scumpule, vino deseară să te văz, dacă vrei să mai trăiesc, că tu erai, care ziceai, că sara să vii, să te legăm noi și acum, cum poți să te legi tu singur și crezi, că nu ți-o fi mai rău, să vii la mine și, ți-o fi tot cum te duci la ofițeri și, cum socotești că-ți este mai bine, așa să faci.

Pe Stanca n-am putut s-o trimit la tine la vardă [cazarmă, n. ed.] că este bolnavă, de abia a venit până aici.

Rămâi, a ta iubită și credincioasă, Anica.
(Adresa îndorsată²⁶): La al meu scump și iubit Pop.
Loco, Craiova.

Oh, scumpul meu!

Tristă veste primii eu pentru tine, dragă, iată că-ți răspund cu părere de lacrimi pentru nenorocirea care ți s-a întâmplat. Oh, scumpule! De ar fi puțință, aş veni la tine, să pui mâna în rana ta și poate aş mai trăi, dacă te-aş vedea, că eu tot nu mă mai socotesc om, până te-oi mai vedea odată p-ale mele brațe, că eu nu știam că ești bolnav și tot n-am avut nicio odihnă, dar acum, cum o să trăiesc eu și iar, oh!

Primește de la Mița dulce sărutări și este și ea foarte tristă.

A ta iubită, în veci și foarte credincioasă, iată că-ți
trimisei un borcan cu dulceță, Anica.

(Ca adresă, pe îndorsat):

Scump și iubitul meu Pop, cel dulce.

Nu știu dacă ai mai primit un bilet, tot pe Stanca și nu te-a găsit, l-a dat la fecior, că nu-mi scrii.

După trecerea unui anumit timp, George, neputând merge la Anica, aceasta iarăși îi scrie următoarele.

Se mai împlinea anul de când George e în Craiova și în jumătatea primă a lunii lui septembrie 1855 s-a dat ordin ca diviziunea a 8-a și a 9-a să părăsească Craiova și să meargă la Giurgiu, lângă Dunăre; așa trebuia să plece și locotenentul George Pop.

Despre această știre tristă a încunoștințat cu un bilet pe Anica, care se cutremură de neașteptata despărțire; deci, îi scrisese lui George următoarele:

Scumpul meu angel!

Primii iubitul tău bilet și-l citii cu mari păreri de lacrimi, văzându-mă așa de

²⁶ Pe verso. [n. ed.]

nenorocită. De plecarea ta foarte mult sunt tristă, răpindu-te astăzi de la pieptul meu fără să gândesc. Oh, scumpule, vino baremi să te mai îmbrățișez odată pentru ultima oară. El se duce la amiazi, poți veni și mai târziu, că el doarme în odaia noastră. Trimite-mi adresurile. Oh, oh, vino, mai zic odată. Ți-am trimis cântecul.

A ta iubită, în veci, Anica.

George a urmat acestei invitații. Întâlnirea și despărțirea a fost sfâșietoare de inimă. A le descrie nu se poate; dar ni le putem închipui din lamentările Anichii, scrise în versuri:

Plângeți ochi și lacrimiți.
Că voi sunteți vinovați,
Că, ce vedeți, nu lăsați,
Și de iubit nu uitați.
Ah lună luminătoare
Și stele strălucitoare,
Luminați mai cu tărie
Scumpa lui călătorie.
Și dați lumină înfocată,
Pe cărarea întunecată
Să-i arătați drumul unde-l duce,
La Giurgiul cel mai dulce.
Copaci, tufe, înfrunziți,
Ca voi, pe drum, să-l umbriți.
Du-te dor, unde-ți scrie soarta, încotro te-a purta,
Dar să ai o dărnice, dar te rog, nu mă uita.
Adio, dar, adio! Călătorie bună!

Corespondența între Anica din Craiova și George din Giurgiu.

În fine, George a plecat din Craiova pe uscat până la Calafat, lângă Dunăre, de unde apoi a călătorit cu vaporul pe Dunăre, până la Giurgiu, de unde, în 12 noiembrie st.n. (30 oct. st.v.), scrie la Anica următoarea epistolă: [...] ²⁷.

Fiindcă poșta între Giurgiu și Craiova mergea în 10–12 zile, Anica, după ce trecuse 2 săptămâni de la despărțire, în 18 nov. st.n. (5 nov. st.v.), adică în timpul când epistola lui George era pe drum către Craiova, nedumerită că de la George nu mai capătă nicio știre, îi scrie următoarele:

---

²⁷ Lipsă text în transcriere. [n. ed.].

1855, noiembrie 5

Scumpul meu Pop,

Nemaiputând răbda într-atâta vreme, văzându-mă așa de tare uitată, fără să am scrisoare de la tine, iată că-ți scrisei eu, ca să-ți aduc aminte că, bare-mi acum, când îi vedea scrisoarea, cel puțin îi zice, să scriu la iubita mea, care nu mă uită și gândește neîncetat, oh, dragă, scrie-mi cum te afli, să mă pot liniști, că, până oi avea scrisoare de la tine, sunt bolnavă în pat.

Oh, scumpule, trimiteam în toate zilele la poștă, precum ziceai când erai cu mine și n-am avut nici până acum; apoi, dragă, nu știu ce este pricina, tot cum zice, că m-ai uitat, ai dreptate că ochii care nu se văd, se uită.

Ah, dar, să-mi fac singură curaj și mă gândesc că erai cu mine și de multe ori mă uitai, dar acum sunt două săptămâni de zile, nici nu vei fi mai gândind, cel puțin, dacă nu te gândești la mine, gândește-te că m-ai lăsat.

Să-mi scrii, să-mi fac parigorie [mângâiere, n. ed.] cu scumpele tale cărți, toată ziua le citesc și cânt hora ce-ți plăcea ție și vărs mii de lacrimi.

Oh, n-am ce face, dacă am fost așa de nenorocită să mă despart de un scump ce eu îl iubeam și l-oi iubi până oi muri.

Oh... oh, nu mai poci, sunt a ta iubită și credincioasă, Anica.

Iată și din partea mea, complimente și te doresc, ah, nu gândeam niciodată ca să mă uiți așa de curând și rămâi, a ta iubită, Marița.

Anica numai în 25 nov. st.n. (12 nov. st.v.) a primit de la George prima epistolă, cu care a ei s-a întâlnit pe drum și, în aceeași zi, îi scrie lui George următoarele:

1855, noiembrie, 12

Scumpul și neprețuitul meu înger, Pop,

Nu poți să-ți închipuiești câtă bucurie a simțit sufletul meu când am văzut prea iubita ta carte, făcându-mi idee că tot nu m-ai uitat, tocmai astăzi, la 12 ale lui nov., am primit scrisoarea de la tine; eu, dragă, când am văzut-o că este de la tine, întâi, m-a prins mare mirare, că eu am așteptat la 5, precum ne-a fost vorba și văzând că n-am primit, eu ți-am scris în ziua aceea, nu știu de ai primit sau nu.

Eu, dragă, la quartir nu am pe nimeni până acum, nu știu unde o să iernez, dar cu a doua scrisoare te înștiințez că Sigindelu a plecat la țara lui și a fost să se dueleze cu Săveri, având amândoi o drăguță, pe fosta ta Frusina.

Dragă, primește complimentele de la drăguța Hrisa, pe care ai avut-o trei luni de zile și-ți mulțumește că i-ai dus un drăguț care nu se poate înțelege cu el. Oh, oh, asta era pricina pe când nu mai veneai pe la mine.

Cu toate acestea, eu te iubesc și te voi iubi până la mormânt, știu că ai avut 23 de drăguțe, dar ca mine cred că nu te-au iubit.

Eu și cu Vlasto, nu e ceas, nu e minut, să nu vorbim neîncetat de toate, de toate vorbele ce le vorbeam cu tine, oh, oh, nu mai poci suferi așa durere mare, cu durerea de la tine, mă voi și îngropa.

Și, sunt a ta iubită drăguță, în veci neuitătoare, Anica.

Primește și din partea lui Vlasto complimente și te doresc foarte și rămâi a ta iubită, Vlasto.

Primește și floricele acestea.

Iată dragoste și geloșenie.

La ambe epistolele îi răspunde George în 27 nov. 1855

Iubita mea Anică!

Cartea ta din 12 noiembrie m-a bucurat foarte, iar nu așa, ca cea dintâi, în care mă socotești ca pe un necredincios și, îmi zici că te-am uitat, cum s-ar putea asta, eu, străin, îndepărtat fără altă petrecere, unde pot să gândesc, decât la voi, îți spun drept, că acele cuvinte m-au vătămat.

Vouă vă e lesne a mă uita, că aveți alte petreceri și felurimi de veselii, dar eu, neîncetat port iubitele voastre chipuri în gând, acum și totdeauna.

Eu, anume am trimis cartea dintâi, ca să o ai în 5, dar o fi întârziat poșta, pe drumul vostru cel rău și, pentru aceea n-a fost pricină ca să mă vinovățiți, tu așa. Vlasto încă îmi da vină, dar pe ea o iert, că știu, că tu ai învățat.

Astăzi dimineață, prin frig mare am mers la poștă și primii, întâi numita scrisoare, care și acum, fiind în slujbă, tot îți scriu, decât, ca să știi că-s sănătos și, vă poftesc vouă, asemenea.

Astăzi e începutul postului, scrie-mi, cum îi posti tu?

Eu, de bucate nu postesc, dar altmintrelea, să crezi, oh, vai și iar, vai, unde gândesc la ceasurile între piepturile voastre.

Draga tatii, trimite-mi ochisorii tăi cei mie plăcuți, ca să mă stâmpăr de dorul cel înfocat...²⁸

G.P., 15/27. 9^{ber} [noiembrie, n. ed.] 1855.

Iubite dulce Pop

Cu mare bucurie am primit iubita ta carte și m-am bucurat că ești sănătos, eu văz că este de la 15 noiembrie și am primit-o astăzi, la 29 ale lunii, eu sunt mult supărată și

²⁸ Restul epistolei cuprinde instrucțiuni pentru cuvertarea epistolelor și-i mulțumește pentru flori. [nota N. Ș.].

nu poci ca să-ți mai scriu mai mult, eu te rog, dragă, să nu-mi mai scrii până când ți-oi scrie eu, fiindcă plec la Drăgășani și n-are cine să-mi trimită scrisorile acolo.

Cu destul foc zic, să nu-mi scrii, fiindcă cu scrisorile tale îmi astâmpăram focul ce-mi arde în piept, oh, oh, nu mai pot trăi fără tine.

1855, noiembrie 29, Anica

Oh, oh, scumpul meu tată, vei ști că sunt sănătoasă și m-am bucurat de cartea care am primit-o noi și vei ști că astăzi am vărsat o oca de lacrimi, fiindcă o să ne mutăm la Drăgășani și nu știu dacă va fi oare cu puțință, a mai primi vreo carte.

Și rămâi, a ta iubită, Marița.

(În dos: primește aceste floricele (și astăzi stau).

1855, noiembrie 30

Scumpul meu îngeraș Pop,

Vei ști, scumpule, că de mă crezi, nu știu ce ți-am scris de supărată ce am fost că i-ar fi spus cineva că am fost amoretată cu ofițeri de verde și eu am zis, că, cine i-a spus și a zis că Gioroceanca. Și eu hotărâsem că plec la Drăgășani și el n-a vrut să mă ia, și am rămas, acum să-mi scrii ori când îi vrea, oh, oh, nu mai poci suferi, de așa dor mare ce m-a cuprins.

Dragă, zici să-ți scriu cum oi posti, cred că de carne nu postesc, dar de altceva postesc, că voi să-ți fiu ție credincioasă.

Nu știu, dragă, fi-va oare cu puțință a te mai îmbrățișa vreodată, scrie-mi dacă tu vrei să vii să mă vezi.

Eu te aduc numai 2 zile și atunci m-aș socoti cea mai fericită din lumea aceasta.

Zici, dragă, ca să-ți scriu pentru [...] ²⁹ cum se află, ca să o trimiți la mama; eu nu poci, drăguță, ca să-ți răspund nimic, pentru că de multă supărare sunt bolnavă în așternut.

Oh, oh, ziua petrec cu lucru, iar noaptea, când mă culc și mă gândesc că nu este pieptul tău, apoi, cum o să trăiesc, dragă, îi zici că n-am închis scrisoarea bine, n-a fost cuvertul bun și de aceea, am pus atâtea peceti.

Și-ți poftesc sănătate bună și sunt a ta iubită și depărtată
amantă și, în veci credincioasă, Anica Pop.

Primește acest stih ca să îl ai de suvenir:

Ah, ce zi prea tristă, ah ce zi prea amară,
Acea despărțire, ce groaznică îmi pare,
Când aveam nădejde să petrec mai bine,
Tu zburași deodată, te-ai dus de la mine,

²⁹ Lipsă text în transcriere. [n. ed.].

Un-te duci iubite, un-te duci dorite,
Un-te duci canale (sic!), în care pustie,
În ce depărtare, vin de vezi suspin
Cum suflarea îmi seacă, care fără apă
Pe uscat mă îneacă, oh, maică împietrită
Și nenorocită, mă născuși pe lume, să fiu pedepsită
Când trăgeai durere, să mă naști pe mine,
Să fi născut moartă, ar fi fost mai bine.
Sau de mă făceai vreo altă slujire,
Tot nu era să am eu chin, fără lecuire,
Ah, de ce nu vine o moarte c-o clipă
Să-mi precurme viața, ca să mă sfârșesc,
Să nu mai trăiesc
Că, ah, nu pot răbda despărțirea ta
Dar de acum înainte trebuie să cadă trăsnete grozave
Din cer să mă arză, că ah, nu pot răbda la patima mea,
Sau niscăi jigăanii, de undeva asupra-mi să vie
Asupra-mi să se puie și să mă sfășie,
Că eu tot nu pot răbda
Despărțirea ta.
Adio, adio, și-ți mai poftesc încă o dată, călătorie bună, adio, adio.
Primește un stih din partea lui Vlasto:
Sărmană frunză nenorocită
Ia spune-mi dragă, unde te duci,
Smulsă de iarnă și dogorită.
Fără protector, unde te ajungi
Iar tu copilă prea drăgăstoasă
Cântând din gură cu un glas duios
Mișcă copii spre o câmpie
Unde stejari ne-au sub umbrit
Ia rupe o vale îngrozitoare
Unde iarăși ne-au depărtat,
Atunci noi suntem într-o rătăcire
Numai munții și codrii, ne va fi sprijinitor
De acele fulgere ce ne va străbate.
Iată, eu mai bine, strig în cale la acela
Care mă va întâmpina ca să mă scoată din
Acele văi, iar eu să mă duc la acela care
M-a și iubit; el mă privește cu o cruzime și
Mă întreabă pe unde am venit; eu îi spui
Prin acea câmpie, unde noi, dragă, amândoi

Am prin [...] ³⁰ și-n acela m-am și gândit.
O, tu, câmpie, o, tu, vale, eu vă voi trece cu
Soți; tu să-mi fii mie de ajutor până la sfârșit.

Dulce Anica!

Bucuria ce-mi făcu cartea ta din urmă este nemărginită, fiindcă cea dintâi unde îmi zici ca să nu-ți mai scriu, mi-a rupt inima, gândind că, cine știe câtă vreme să nu știu de tine, crede dragă, că până ce a venit a doua carte, au fost numai 10 zile, dar zău, n-am avut nici somn, nici odihnă, socotind că tu o să pătimești pentru mine.

Tu ești bolnavă, să știi iubită, că eu încă nu sunt sănătos, până te știu pe tine așa, inima mea rabdă, asemenea.

Cărțile tale îmi sunt [...] ³¹ și mângâierea.

Eu îți poftesc sănătate în grabă, te sărut dulce și te rog fierbinte, să ascunzi bine biletele mele, să nu le găsească prietenul, ca să n-ai scârbă, că, altmintrelea, nu poate să afle, că eu n-am spus nimănui și persoana care zici tu, nici nu mă cunoaște.

Tu zici că m-ai vedea bucurasă, nu cred că ai tu atâta dor ca mine, da, cum zici tu, că mă aduci în 2 zile, scrie-mi, să văd cum socoți.

Poftind ca această carte să te afle sănătoasă și în pace și sărutându-te de 1.000 de ori, rămân al tău credincios, de binevoitor și adevărat amant.

Pop, 13/25 decembrie 1855.

Mulțumită frumoasă pentru stih și sărutări dulci la V.

Aici îi iarnă și zăpadă multă, frate-meu s-a dus acasă și odată, vreau să trimit o scrisoare de a ta la maica, să vadă că are nepot, apoi, trebuie să o scrii frumos și să zici de fiul meu; ți-oi spune eu când să o trimiți.

Iacă! Te-am învățat cum să închizi cuvertul și tot l-ai făcut măgărește, ai grijă și nu pune o sută de peceți, una, numai. Cea dintâi s-a făcut mai binișor.

Vlasto să aibă grijă când a scrie Giurgevo să nu facă lucrul de răs.

Poftindu-vă tot binele și, în nădejde că în veci nu ne vom uita, sunt al vostru adevărat însărcinat, G.P.

Mulțumită frumos pentru flori și mai ceva, în cartea dintâi, 15/27 decembrie 1855.

Iubita și neuitata mea Anică,

Scrisoarea ta din urmă mi-a adus mai multă întristare ca bucurie. Cunoscut prea bine, că nu ți-a fost mai mult de mine, fiindcă n-ai păzit, fără ai pierdut sângele meu și mi-ai risipit toată nădejdea.

³⁰ Lipsă text în transcriere [n. ed.].

³¹ Lipsă text în transcriere [n. ed.].

Despre altă parte, iarăși văz, că tu nici nu gândești la mine, fiindcă cărțile care le trimit eu șed câte o lună de zile la poștă în Craiova, fără de a le cerca cineva.

Eu ți-am spus și ți-am dat și în scris când să cauți la poștă, dar tu n-ai grijă de aceea, că altmintrelea ai primi fieștecăre scrisoare a 5-a zi după ce o trimit eu. Eu, ale tale, toate le primesc la 4 zile, fiindcă în toată ziua merg de 3 ori la poștă.

Gândurile mele sunt tot la tine și eu nu-mi pot stămpăra dorul, nicicum nu-mi ticnește nici o petrecere, am fost cu gazda la moșie 8 zile și a fost petrecere foarte frumoasă, însă eu am fost ca mort, toți mă întrebau, Domnule, ce nu ești mai vesel, dar eu nu puteam să fac curaj, că dorul tău mă omora.

Draga tati, fi sărutată dulce și-ți mulțumesc pentru bunătatea ta, dacă vrei să trimiți portofeiul, îl trimite numai la poștă, arată acolo adresa mea și spune la scriitorul de poștă să facă cuvertul el singur și, să-ți deie rețipiș [chitanță, n. ed.], că apoi, îl primesc negreșit.

Să fii iertătoare că încă nu ți-am trimis nimic, dar asta nu-i uitare, fără aici nu se află nimic frumos, până o-i merge odată la București și atunci capeți un lucru frumos.

Rămâneți sănătoasă și răspundeți în grabă iubitului vostru.

Giurgiu, 18 ian[uarie]/1 febr[uarie] 1856. Pop, lait³²

Scumpa mea Amantă!

Acum văd că ți-ai făcut datoria fiindcă ai trimis după cuviință la poștă și cu răspunsul încă n-ai întârziat, pentru care foarte îți mulțumesc, vezi dragă, dacă ai face tu tot așa, cât de bine ar fi pentru noi amândoi, că eu toate le-am întocmit așa, ca să fim neîncetat în știre unul despre altul.

Voi aveți picnic, dar noi, nimic, nici o petrecere baremi; pentru mine, tot una, dacă nu sunt lângă tine. Scrie-mi, iubită, ce face odaia mea? Pe cine ai la quartir? Seara dintâi, unde ne-am cunoscut, îi tot în rând, mai aduce-ți tu aminte, parada cea frumoasă, uitatu-ai?

Fii bună dragă și-mi trimite cântecul „tu erai, care ziceai, că pe alta, nu o ai”, mai cântă tu horea mea?

Pe draga tot o sărut dulce și o socotesc ca pe fica mea, dacă n-am avut noroc să fiu tată adevărat.

Mulțumită pentru zambile, ca să vedeți cum păstrez eu lucrurile de la voi, vă trimit una din florile cele dintâi, că altceva nu se află aici. Couvert gut pfließen³³.

Anică, îți spun drept, că mă tem, că s-o fi suit Sever pe tine, măcar că ziceai că nu-l iubești, dar acum s-a duce și, iarăși rămâi pentru mine.

Sărutându-vă ochii și gurița, sunt al vostru, întru răbdare așteptător,
Giurgiu, 30 ian[uarie]/11 febr[uarie] 1856, Pop Lait.

³² Prescurtarea din limba germană de la lieutenant = locotenent. [n. ed.].

³³ Bine sigilat. [n. ed.].

Dulce George Pop,

Iubita ta scrisoare de la 13 d-vrie [decembrie, n.ed.] am primit-o la 5 g-rie [ianuarie, n.ed.] și foarte mult m-am bucurat că te afli sănătos și tot aci, că eu văzând că n-am avut răspuns de atâta vreme, eram de părere că poate îi fi plecat de aici.

Dragă, eu auzisem că o să veniți înapoi, nu poci să-ți spui câtă bucurie aveam, când mă gândeam că o să mai fiu norocită ca să te mai văd o dată. Oh, nu știu fi-oa oare cu puțință a mai dormi cu tine în brațe, ori nu, nu voi nicio fericire în lumea asta, decât să te îmbrățișez pe tine, nu voi lume, voi să mor, că n-am parte de amor.

Oh, dragă, că pe tine ochii am pus și ca un soare mi-ai apus, lumea mi-ai întunecat și inima mi-ai secat. Oh, Îngeraș, aici ca să-ți scriu cum o să te aduc, eu nu știu cum, decât scriam în ce vreme și eu sunt gata cu ori cu ce mijloace, numai dacă socoți tu, că nu-ți va pricinui vreun rău de la mai marele tău, că eu voi să fii și tu și eu bucuroasă, pe câte zile îi ședea cu mine, îți mai scriu o veste rea, că iubitul tău [...] ³⁴ s-a sfârșit [...] ³⁵ și, să știi, dragă, că de mult al tău dor a făcut lui Tache căpheneag ³⁶ cu verde, ca să-mi răcoresc inima cu toate că sunt în zadar, dacă nu ești tu [...] ³⁷ și sunt a ta iubită, în veci credincioasă.

1856, G-[na]rie [ianuarie, n. ed.] 5, Anica Pop.

Primește și de la mine complimente, nu știu cum s-ar putea ca să-ți trimitem un [...] ³⁸, dacă se poate, să scrii cu un portofei ³⁹ de o palmă de lung pentru bileteri.

Iată, mă iscălesc după botezul care m-ai botezat, Vlasto.

Iubite dragă Pop,

Am primit iubita ta carte și m-am întristat foarte mult văzând că, cum scrii că n-am grijă de cărțile tale, eu dragă, trimit întotdeauna, apoi, dacă ei le țin acolo, eu ce stric, acum, dacă au venit numai 5 zile și eu am scris de loc [...] ⁴⁰.

Prea iubite, să știi că aici este picnic frumos, dar crede că nu m-am dus până acum, fiindcă nu-mi poate face nimic mulțumire, decât numai o ființă pe care o ador. Oh, oh, nu se poate, dragă, să te mai văz odată, că eu, când n-aș avea un al doilea protector, aș veni ca o nebună la tine, numai cu mii de lacrimi, pe toată ziua trăiesc, iubite li (sic!)

³⁴ Lipsă text în transcriere. [n. ed.].

³⁵ Lipsă text în transcriere. [n. ed.].

³⁶ Haină lungă și largă; manta. [n. ed.].

³⁷ Lipsă text în transcriere. [n. ed.].

³⁸ Lipsă text în transcriere. [n. ed.].

³⁹ Portofoliu = cel mai probabil în sens de portofoliu = mapă, dosar etc. în care se păstrează acte, hârtii de valoare. [n. ed.].

⁴⁰ Lipsă text în transcriere. [n. ed.].

neuitate, eu nu ți-am trimis portofoiu acum, pentru că n-a fost gata, că nu știam, dacă se poate ca să-l primești, iar, ori în ce ceas, l-oi isprăvi, numaidecât ți-l trimit, să-l ai spre aducere aminte și să crezi că nu te poci uita în toată viața mea, și, să știi, dragă, că mi se pricinuiește moarte din pricina ta, fiindcă în tot minutul, oftez de nenumărate ori, fiindcă dacă n-aș ofta, aș plesni, sunt a ta iubită și credincioasă în veci, 1856, genarie [ianuarie, n.ed.], 23. Anica Pop.

Iubite Pop,

Primii iubitul tău bilet cu mare bucurie; văz că-mi scrii de Sever, pentru mine nu e drept, iar pentru tine, eu crez că ești amoretat, fiindcă-mi scrii ca să-ți trimit cântecul acela cel amăgitor; eu totdeauna trimit neîncetat la poștă, dacă zice ei că nu e, acum a spus că este bolnav cel bătrân și numai el caută.

Dragă, nu-ți trimiseși portofeu fiindcă nu l-am legat la legător, dar să știi că luni la 13 zile, trimit, să ai grijă, să cauți, dar te rog, draguță, rog, să nu pui alte bilete, fără numai de ale mele.

Am fost la picnic, este frumos, dar, ca când (sic!) erați voi, nu e, poate fi și mai frumos, pentru altele.

Ziceai că ai să vii și tot tragem nădejde că ai să vii, dar acum mi s-a stins toată nădejdea, cum văz că-mi scrii fără căldură, iată, îți scriu pentru că vei ști că am un ofițer la quartir de vreo două săptămâni; am avut și noi, vei ști, dragă, ca cocoanele (sic!), de unde ai fost tu întâi la quartir, la sora lui Solomon, sunt la mine, în casele unde ședeam eu și eu (sic!), șed în odăile cel de jos, le-am dres.

Și Mariți s-a măritat și a luat pe fratele cocoanei [...] ⁴¹, care a șezut la Bălășica, chiar pe fata ei, știi că le cunoști așa de bine, întocmai ca pe mine.

Sunt a ta iubită și în veci credincioasă, Anica Pop.

1856, f-rie [februarie, n.ed.], 7, Craiova.

Iubite Pop,

Primește acest mic suvenir portofei, iar știi, de e mic, tu să îl faci mare, pentru că este de la iubita ta, care te-a iubit cu credință și te-o iubi până mă voi despărți de lumea aceasta, dragă, și de-i vrea ca să mă uiți iar, acest suvenir îți poate aduce aminte în tot minutul când îl vei vedea, să socoți că sunt eu.

Spune-mi, iubite, spune-mi anele drept, ai mai găsit o altă ființă, a doua decât mine, ca să te iubească și să te sărute de o sută de ori în gurița ta cea dulce, ca eu să am orice draguț, nu mă poate face ca să-l iubesc ca pe tine, pentru că tu ai fost mângâierea mea și tu mi-i scurta calea vieții mele, că de câte ori mă gândesc la tine, de atâtea ori sunt în pat, eu salt de bucurie că aud, că să veniți înapoi, dar nu cred, până nu mi-i scrie

⁴¹ Lipsă text în transcriere. [n. ed.].

tu. Oh, oh, ziua, noaptea, petrec citind scumpele tale bilete în zadar, dacă nu ești tu, dar mă gândesc că trebuie răbdare, dacă am fost așa de nenorocită, să fi depărtat de mine pe care eu l-am iubit.

Îmi zici, că ce face Diculeasca și Golfineasca, tot cum le știi, cu toți ofițerii, scumpule. De M[...] ⁴² să-mi scrii, că este amorezat iar de tine, eu știu că ești de 2 luni, te rog, spune-mi cum o cheamă.

Anica Pop, a ta iubită și de tine depărtată.
1856 februarie 20, Craiova.

Primește și de la mine complimentele și sunt sănătoasă, rămâi, a Dumitale fiică.

Oh, Angel,

Primii iubitul tău bilet și mult m-am bucurat că te afli bine, iubite dragă, îmi scrii, ca să-ți scriu ce ofițer de la quartir este din Regimentul 45 și-l cheamă Erino Smecal; zici că este amicul tău. Dragă, să mă ierți de portofei, că hoțul de legător a plecat la București și nu mi l-a isprăvit; eu am auzit că ești amorezat de 6 săptămâni, eu, nu-mi pare rău, pentru că tot zici, nu este de crezut un tânăr ofițer ca tine, nu poți ține.

Rămâi, a ta veșnică amantă, Anica Pop.

Domnule Pop,

Mare mirare m-a prins de atâta vreme, de când ți-am trimis portofeu împreună cu scrisoarea de la 28 februarie și n-am primit niciun răspuns.

Te rog, dacă ți s-a urât a mai purta corespondența cu mine, cel puțin, scrie-mi de l-ai primit, să știu, că dacă nu l-ai fi primit, apoi să știu, ce să urmez cu scriitorul poștei.

Îți mai scrisei și, domnule, pentru că să văd, că nu mai poți asculta nume de dragă, fiindcă îi fi împresurat de iubit, pe care, ce o fi zicând, dragă, oh, oh, ori cine îmi ziceai că am eu de gând să mă las de tine și tu te-ai lăsat demult, dar te rog să mă pardonezi, fiindcă am luat îndrăzneala de ați mai zice, tu... oh, oh, eu mă socot între cei morți acum.

Adio, dar, adio, eu nu te poci uita, a ta iubită prietenă, A.
Aprilie, 3.

(Pe o bucățică de hârtie, alăturată, scrisoare bărbătească): „Cocoana se roagă să-i scrieți pe rețipișul acesta românește, primita-ți pachetul sau nu”.

⁴² Lipsă text în transcriere. [n. ed.].

Iubite Pop,

Am primit scrisoarea ta și văz că te îndepărtezi, că mi-a fost rândul meu, cum se poate, fiindcă eu când ți-am trimis portofeu, eu în ziua aia primeam scrisoarea ta și trebuie să-mi scrii tu, să nu mă lași pe mine în așa mare neodihnă, cel puțin, să-mi fi scris că l-ai primit.

Ai dreptate, că nu te-i mai fi gândind, pentru că e vreme de când ne-am despărțit; Marița a luat un grec de la comandi Năstase, nici nu-i cunoaște familia. Vei ști că eu plec la Drăgășani și viu peste 10 zile, și apoi, o să mă mut cu totul. Mița nu vrea să-ți scrie, că e supărată că n-am primit răspuns la portofei, sunt a ta, iubită și uitată, Anică.

Iată, iubitul meu tată că îți trimise și nițel liliac, cu toate că nu vroiam să-ți scriu, pentru că n-am primit răspuns de când am trimis portofeu și să știi că dimineața plecăm la țară, și sunt a Dumitale uitată, Ma.

(Alăturat se află un buchet mic de flori naturale, firește, uscate).

Scumpule și neprețuite Pop,

Cu mare bucurie primii scumpa ta carte și citind-o mi-a adus mare întristare; unde eu așteptam că o să te văz, după cum ziceai în scrisoarea cealaltă, acum mă văd cu totul depărtată de un al meu iubit.

Oh, oh, cu destulă părere de rău îți scriu că nu poci ca să mai port corespondență cu tine, pentru că nu știu cum să fac cuvertu; dragă, cum poți tu să socoți că o să viu eu la București.

Și îți poftesc bun voiaj și să te mai gândești câteodată și la acea care te-a iubit... și te va iubi neîncetat.

Dragă, văd că-mi scrii ca să-ți trimit portretul meu; tu știi bine că nu-l am, căci, când (sic!) l-aș avea, da, bucuros, l-aș da.

Tu ai avut timp ca să vii, dar n-ai vrut, pentru că nu te-aș învinovăți, dar au venit mulți, după unde au fost și tu puteai să-ți iei voie măcar pentru 10 zile.

Eu am auzit că toată oștirea trece pe aceea, apoi nu știu cum va fi, adio, și iar, adio, și sunt a ta, iubită și cu totul depărtată, Anica.

1856, aprilie 30, Craiova.

Iată și din partea mea că îți poftesc călătorie bună și te rog ca să nu mă uیți și să te mai gândești câteodată și la noi, adio, adio, și sunt a Dv. Iubită fiică și depărtați, cu toții, Marița.

Vecinica mea iubită,

Prin scrisoarea ta din urmă, ce veni în grabă, mi-ai făcut o nouă dovadă despre îngrijința ta pentru mine. Mulțumindu-ți pentru aceasta, te rog dragă, ca și de acum înainte, să lucrezi tot așa, ca să nu fim niciun minut, într-o nerăbdare, despre aflarea noastră.

De la regiment îi ofițer ce-l ai (in welchem zimmer⁴³), cum îl cheamă? Pe Catinca o cunosc din văzut, dar nici n-am vorbit; de fratele ei, acum bărbatul Mariți, nici n-am auzit. Numai cu Aristița am vorbit, dar nici pe una nu o cunosc, ca pe tine. Marița era prea tânără de măritat, ai grijă să nu cheltuiești și tu pe draga tati.

Văleanu, care ține pe fata săteanului îi aici ocârmuitor, aseară am fost în vizită la cocoana Ariclia și mi-a spus că fratele ei încă se însoară – și teatrul vostru a ars – acum, cum îți petreci serile?

Mani, care a fost la Coh, are iar drăguță, a Sultanichi încă, numai eu îmi țin credința către tine și nu merg la nimeni, precum socoți tu. Hârtia pe care mi-ai scris e prea frumoasă, îți mulțumesc.

Așteptând cu dorință răspunsul vostru, rămân al vostru depărtat, Pop.
G, 14 F-rie [februarie, n.ed.] 1856

Tot din Giurgiu mai scrie George Pop la Anica din Craiova în 28 februarie/11 martie 1856 și în 9/21 aprilie 1856, apoi, în 5 mai 1856, în ziua de Sângeorz, o surprinde pe Anica cu următoarea epistolă:

Scumpa mea Anică!

Scrisoarea ta am primit-o cu bucurie, dar acum îți scriu cu întristare, că noi, sâmbătă, la 5 mai, plecăm de aici și lăsând Țara Românească, cu multă jale mergem în Polonia.

Sărutându-te pe tine și pe fie-mea dulce, vă rog să-mi răspundeți negreșit în ziua ce-ți primi această scrisoare, ca să mai am o mângâiere de la voi pe acest drum lung, de 13 zile.

Dragă, dacă vrei și poți să purtăm corespondența și de aici încolo ca mai înainte, că eu numai prin aceasta îmi voi stămpăra dorul ce-mi rămâne de-a pururi în inimă.

Scrie-mi dar părerea ta în acest chip, și dacă poți, fii bună și trimite-mi portretul tău.

Noi mergem prin București, dacă ai putea tu să fii luni, la 7 mai acolo, noi ne-am vedea iar și atunci aș fi cel mai norocit.

⁴³ În care cameră? [traducere din limba germană, n. ed.].

De-i veni, numai să întrebi unde stă batalionul din Giurgiu și atunci mă afli sau îmi scrie negreșit, cu mare grabă, ca să mă afle scrisoarea încă aici.

Așteptând cu mare dor răspuns și sărutându-vă ochii și gurița, sunt al vostru, Pop, Lait.

Astăzi e ziua mea, 21 aprilie/5 mai 1856.

Întocmai cum a plecat Ovidiu din Roma în exil la Tomis, tocmai așa a fost și George la plecarea sa din Giurgiu și apoi, din București, unde l-a căutat Anica din Craiova.

Ovidiu, în Trist. I. 3⁴⁴ astfel își descrie despărțirea sa de alor săi din Roma:

*„Când îmi aduc aminte icoana nopții triste,
Ce-n Roma pentru mine, cea de pe urmă a fost,
În care atâtea lucruri iubite părăsit-am,
Șiroaiele de lacrimi tot curg din ochii mei.*

*Era aproape ziuă, când Cesar poruncise
De țara mea departe, departe, să mă duc
Pierdut îmi era capul, nici timp de pregătire
N-aveam, întârzierea tâmpise mintea mea.*

*De câte ori mințit-am, că mi se hotărâse
Un ceas pentru plecare, ce-ar fi mai potrivit.
Pășii de trei ori pragul, de trei ori însă pasul,
Unit cu al meu suflet, se-ntoarce înapoi.*

*Luându-mi ziua bună, ades vorbeam iar multe,
Adesea, ca de plecare, pe toți îi sărutam;
Apoi porunci d-am iarăși, mă înșelam eu însumi,
Privind cu ochii toate ce-n urma mea lăsam”.*

Vezi aceste suspine în următoarea epistolă:

Neuitata și scumpa mea Anică!

Cu toate că ne-am luat adio și am zis că nu mai purtăm corespondență, dar pe mine nu mă lasă inima a nu te întreba odată cum te afli.

Dragă, de când nu știu de tine sunt neom, n-am somn, nici odihnă, și gândind neîncetat la tine, mă tolesc de dor și nu poci merge.

---

⁴⁴ După traducerea făcută de Ș[tefan] Vărgolici. [notă N. Ș.].

Astăzi sunt în Pitești și merg la Curtea de Argeș și Sălătruc⁴⁵, jumătate poștă de Râmnic.

Tu, de la Drăgășani ai putea lesne să vii acolo în 23 și 24 mai, când sosesc eu și mi-ai pregăti o bucurie nespusă. Iubită, te sărut dulce de mii de ori, precum și pe Vlasto și, te rog ca, numaidecât după primirea acestei scrisori, negreșit să-mi trimiți răspuns, cum te afli și cum îți merge.

Scrie-mi, merge-i tu, în asta sau altă vară, undeva la băi, ca să știu, dar, cum am putea mijloci să te mai întâlnesc o dată, că dorul tău îmi e boală nevindecată în trup.

Pe cuvert fă adresa unde scriai Giurgiu: Carlsburg, post restant; dacă n-ai putea, dragă, trimite numai la scriitorul poștii și îi arată această scrisoare, să vadă cum trebuie scris și el, de bună seamă, a face acest mic lucru.

Rugându-te încă o dată pentru foarte în grabă răspuns, sunt al tău vecinic credincios amant, Pop Lait.

Pitești, în 19 mai 1856.

Anica de astă dată nu s-a dus și așa a plecat George nemângâiat. Trecând Carpații pe la Turnu-Roșu i-a trimis încă un oftat pe aripile vântului, apoi, trecând pe la Șelimbăr (Schellenberg) în Transilvania (cott. Sibiu), pe la mormântul celor căzuți în lupta dintre Mihai Viteazul și Andrei Bathory, la 22 octombrie 1599, unde a intrat nu ca triumfător, precum intrase și Mihai Viteazul, ci, ca supus, învins de o femeie, ca sclavul amorului.

Din Alba-Iulia (Bălgrad) în 18 august 1856 trimite la Anica în Craiova următoarea epistolă plină de înduioșare:

Scumpa și iubita mea Anică!

Tu m-ai uitat lesne, fiindcă ai rămas în mijlocul celor de-aproape și te poți veseli și petrece după cum voiești, dar la mine e contra, că eu nu te-am uitat, nici te voi uita, până la moarte, fiindcă dragostea și amorul spre tine viețuiește prea tare în inima mea, de unde nu te poci șterge niciodată.

De-ai ști, dragă, cât amor și jale am eu pentru tine, ai zbura la mine, eu, cu toate că acum sunt în patria mea și aș putea fi mulțumit cu toate, dacă nu-i aceea pe care eu sincer o iubesc, mă socotesc mort între cei vii.

Eu ți-am scris din Pitești și sunt sigur că ai primit scrisoarea, dar tu n-ai voit nici a-mi răspunde; te rog dar, dacă mai gândești la acela în a cărui brațe erai acum un an, scrie-mi baremi 2 rânduri, că anume, vor fi de mângâiere.

Oh, draga tati! Mă mir cum m-ai putut și tu uita, doar ți-am greșit ceva, îmi cer pardon, și te rog să silești tu pe M. ca să-mi trimită răspuns.

⁴⁵ Astăzi comună în județul Argeș. [n. ed.].

Anică, eu corespondența cu tine nu o poci lipsi și de m-ar costa toată viața, eu odată, trebuie să te mai îmbrățișez.

Scrie-mi când și la care băi vei merge, ori în care vară și în ce loc, eu te voi cerca.

Acum se face și car de foc și așa, a fi mai lesne ocazie de întâlnire, ce eu, neîncetat doresc.

Vă sărut dulce ochisorii și gurița și vă rog de nenumărate ori a-mi răspunde în grabă. Covertu dați la scriitorul poștii, că știe el cum trebuie.

Al vostru sincer amic depărtat, Bălgrad, în Transilvania, Pop, Lait, în 6/18 august 1856.

Anica i-a răspuns lui George⁴⁶, care, plin de bucurie, în 2/14 octombrie 1856, îi scrie următoarele:

Amantă dragă!

Bucuria ce îmi pregăti iubita ta scrisoare, care de mult o așteptam cu mare nerăbdare este nemărginită, și-ți mulțumesc scumpă, pentru bunătatea ta, că nu faci uitat.

Îmi pare foarte rău, că nu-ți poci împlini pofta ta acum, pentru că nu-i nici un portretar în acest oraș, dar așteptăm pe toamna asta să vie și, să fii sigură că, cel dintâi ce-l va ocupa, oi fi eu, pentru tine dragă. Ți-l voi pregăti pe plac și ți-l voi trimite, numai bagă de seamă iubită, așa să-l ții de ascuns, să nu te afle nimeni cu el, mai cu seamă,

---

⁴⁶ Iubite și neuitate Pop. Cu mare bucurie am primit iubita ta carte și văz, dragă, că zici, că mi-ai scris din Pitești; eu n-am primit-o; astăzi, 16 septembrie, venii de la Drăgășani și o găsii la nașa Marghioala, pentru că șade la Drăgășani; nu voi să mai șed în Craiova, dacă nu ești tu, îmi este toată lumea neagră. Văz dragă, tocmai acum, că tu mă iubești, asemenea, și eu pe tine, dar ce o să fac, dacă nu am putere, inima destul îmi bate pentru unul care l-am iubit și-l voi iubi neîncetat. Dragă, gândește-te că suferințele mele sunt mari pentru tine și nu știu până când, tu zici că ești în țara ta, tu erai care-mi ziceai, că când te vei duce în țara ta, negreșit o să vii să mă vezi... ah, scumpule, dacă tu mă iubești, eu te rog trimite-mi portretul tău mititel, ca să-l port la pieptul meu îmbrățișându-l însuși, ca pe tine. Eu, iubite, pe dată ce o veni portretul aici, eu ți-l voi trimite, ca să cunoști că sunt tot aceea pe care, când eram cu tine în brațe. Crede, dragă, că, când (sic!) am primit cartea ta, am socotit că am înviat din cei morți. Ah, scumpul meu George, dacă socoți tu și vrei să porți corespondență cu mine, iar scrie-mi neîncetat, că eu voi fi următoare, cu toate că nu șed în Craiova, da când viu, o găsesc aici și eu îți voi răspunde în grabă. A ta sinceră amică, 1856, s-vrie [septembrie, n. ed.] 17, Craiova. Primește și din partea mea complimente, Ma. *Această epistolă a trimis-o la corporalul Anton Draschilla, care servea la poșta austriacă din Craiova și acela, cu epistola sa, dtto. Craiova, 3 octombrie 1856 o adresă: Seier Wohlgeboren dem K.K. Herrn Lieutenant Georg von Pop, des. K.K. Infanterie Regiments zu Karlsburg, in Siebenbürgen* [Prea onoratului domn locotenent cesaro-crăiesc George Pop, la Regimentul 50 Infanterie în Alba-Iulia, Transilvania, traducere din limba germană, n. ed.]: *Sigiliu poștal: K.K. öst. E. P. Krajova, 4/10; Hermannstadt, 10/10; Karlsburg, 11/10.* [nota N. Ș.].

prietinul... Te rog și pentru bilețuri, să le ții bine, să nu știe nimeni, că eu țin lucrul așa de secret, precum știi, numai tu, acum te ferește, să n-ai supărare, nu încredința nimănui, ceva, ține toate în inima ta ascunse, că lumea asta e foarte înșelătoare și sunt prieteni, care din față te linge, iar din dos, te frige.

Încât e pentru corespondență, dragă, te rog fierbinte, să-mi răspunzi, pe toate scrisorile negreșit, în grabă, precum voi urma și eu. Portretul tău, cât îi putea de curând, să mi-l trimiți, căci numai acela îmi poate stămpăra dorul cel aprins și ajuta a purta o parte din suspin.

Toate, ce trimiți, dă numai la scriitorul poștii, că-i bun copil și foarte încredințat.

Răspunde-mi curând și îmi scrie toate noutățile și schimbările de acolo, ce mă pot interesa.

Îți sărut ochisorii și gurița cea mie plăcută, precum și la dulce fiica mea, fiți sănătoase, vesele și tot cu voie bună, că vă poștește din adâncul inimii, al vostru doritor și sincer amant, Pop, Lait.

2/14 octbr. [octombrie, n. ed.] 1856.

Nu sunt în Galiția, am rămas aici, în Transilvania, nu prea departe de tine și sperez la întâlnire.

Portretul tău, mare, pe scaun frumos, nu drept.

În Alba-Iulia a stat George Pop până în mai 1857, când, luându-și concediu, și-a vizitat părinții în Leșu, apoi, a trecut la Lemberg (Leopole) în Galiția, unde se afla Ștabul regimentului și, după cum s-a văzut din epistola scrisă în 21 octombrie lui Ioachim Mureșan (sic!) era însărcinat cu evidența licențiatilor.

Până când a corespondat cu Anica din Craiova nu se poate ști.

*Ce a scris Anica în o mulțime de epistole pe care le-a ținut George până la moarte, aceea, iarăși o pui sub sigiliul secretului și acolo vor rămâne, până când doar o mână de femeie le va decopia și le va...*⁴⁷

„...WITH YOUR LETTERS APPEASET THE FIRE INSIDE MY BREAST”.

INTIMATE CORRESPONDENCE BETWEEN LEUTENANT
GEORGE POP AND ANICA POPOVICI (1855–1856)

Abstract

The intimate correspondence in the 19th century is an incontestable historiographical use in what concerns the history of the collective mentalities by the valuable information on the correspondents' life experiences, social life, and people or events around them. The present study aims to offer a sample of how love worked at the mid of the 19th century and the way to express such feelings taking the love letters (annexed) of lieutenant George Pop

⁴⁷ Finalul transcrierii lui Nestor Șimon.

in Năsăud and Anica Popovici, in Craiova, for the main source. The unpublished documents are preserved in fond *Anton Coșbuc* – the National Archives of Romania, Service of Bistrița-Năsăud County.

We will try to give answers to the following questions: Who were George Pop and Anica Popovici? How did they meet and how did their relation work? What does the analysis of the two ones' language tell us on the love relations in the mid of the 19th century? Who were the people around them and how was the daily life then? To answer to, we would analyze and interpret the intimate correspondence between the two personages, using other utile sources especially to draw down the lieutenant's biography.